

Vybrané kapitoly ze sociologie 6

SOCIOLOGIE ORGANIZACE A BYROKRACIE

PHDR.HANA PAZLAROVÁ, PH.D.

Co je organizace?

Formální organizace

Prostředek koordinace činnosti většího počtu lidí za určitým účelem.

Výhody koordinace vedly k rozšíření formálních organizací (školství, zdravotnictví, obrana...)

Snaha o koordinaci a stálost bez ohledu na konkrétní osoby

Co znamená byrokracie?

Byrokracie

Snaha o efektivní organizaci a řízení formálních organizací a nastavení procesů funkčních bez ohledu na konkrétní osoby

x

Procesy směřující původně k zefektivnění fungování formálních organizací, které od určitého okamžiku brání jejich efektivnímu fungování a rozvoji.

Výsledek snahy optimalizovat procesy v organizacích, který ve výsledku jejich činnost brzdí.

určitá míra byrokracie je nezbytnou daní za přijatelné fungování velkých formálních organizací

Organizační účinnost

Měření účinnosti organizací patří mezi základní otázky sg.organizací

Problematické definování cílů = problematické měření výsledků

Cíle manifestní vs. cíle skryté (léčebny, věznice apod.)

Úspěšnost organizace se může měřit jejím zapojením do širších sítí a získáváním zdrojů, nikoliv dosahováním cílů.

Vliv individuálního výkonu na úspěšnost organizace

Záleží na typu organizace - špičkový vědec vs. nejzručnější dělník

U byrokratických organizací – činnost jednotlivce silně regulována, výkon jednotlivce obtížně měřitelný, racionální je průměrný výkon bez hrubých chyb, inovativní přístup je rizikový z hlediska možné chyby. Nízká míra mobility

Organizace orientované na výkon – chyby jsou akceptovatelné, vysoká mobilita běžná, organizace výrazně profituje z výkonu jednotlivce (vědci)

Totální instituce

Instituce ovlivňují většinu aspektů života určité části populace – nápravné, vojenské, léčebné.

Pod jednou střechou zajišťují aktivity v běžné společnosti oddělené (spánek, práce, volný čas).

Aktivity pod dozorem autority a za přítomnosti druhých, omezené soukromí.

Vše dle závazného postupu, předpisu, harmonogramu...

Dvě oddělené skupiny (vězni x dozorcí, klienti x personál, vojáci x velitelé)

Nízká nebo žádná mobilita

Přesně reglementované vztahy

Nápravné instituce

Vězeňská zařízení

Specifická sociální stratifikace – vězeňská elita, masa běžných vězňů, opovrhovaní outsideři

Role neformálních vůdců

Proces depersonalizace

Efektivita činnosti – účinnost trestů, přechova

Vojenské instituce

Styly vedení

Identifikace podřízených s velením a úkoly

Vojenský styl života v kasárnách

Dopad vojenských institucí na společnost

Léčebné instituce

Nemocnice, ústavy

„přemístění cílů“ z léčebných na ostraha a izolace – generuje další příznaky choroby

Klienti jako neplnoprávné pasivní objekty péče

Postupná demokratizace léčebných zařízení, důraz na vztah pacient-personál, participace pacientů

Typologie totálních institucí podle Goffmana

---

1. Instituce péče o ty, kteří o sebe pečovat nedokáží (senioři, sirotci, lidé s vážným postižením)
2. Instituce péče o ty, kteří o sebe pečovat nedokáží a navíc mohou být pro společnost nebezpečím (lidé s nakažlivými chorobami, lidé s vážnými duševními onemocněními)
3. Instituce zřízení kvůli ochraně společnosti (vězení, detenční zařízení)
4. Instituce zřízení pro řešení záležitostí spojených s provozem společnosti (kasárna, internátní školy)
5. Instituce umožňují stažení ze světa (kláštery, komunity)

Svět chovanců

Bariéry mezi světem uvnitř a venku – fyzické, komunikační

Změna koncepce sebe sama, šok ze ztráty dřívějších rolí a vazeb

„civilní smrt“

Ztráta soukromí a omezené vlastnictví

Omezený vliv na vlastní život a rozhodovací procesy

System příkazů, zákazů a sankcí

Potlačení autonomního chování a dřívější osobnosti

Strategie adaptace na totální instituce

---

1. Regrese – stažení do sebe, útěk z reality, minimální komunikace s okolím, bagatelizace reality
2. Rebelie – odmítnutí spolupráce, ignorování pravidel, často první reakce, po sankcích přechází v jiné formy, zejm. regrese
3. Kolonizace – snaha o co nejpříjemnější podmínky v rámci dosažitelných zdrojů
4. Konverze – přejímání optiky personálu v pohledu na sebe i druhé, spolupráce s personálem i na úkor jiných

---

Platnost popsaných mechanismů i způsobů adaptace s liší podle způsobu rekrutace

Nedobrovolná – vězení, léčebny

Dobrovolná dočasná – kasárna

Dobrovolná trvalá - klášter

Co plyne ze sociologických poznatků o organizacích pro pomáhající profese?